

ANTALYA KÖRFEZİ'NİN KUZEYİNDE YER ALAN KIYI OVALARINDA NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Population Characteristics of Coastal Plains in the North of the Gulf of Antalya

Dr. Süheyla BALCI AKOVA*

ÖZET

Antalya Körfezi'nin Kuzeyinde Yer Alan Kıyı Ovaları, Kemer'den başlayarak Gazipaşa'ya kadar uzanmaktadır. Bu düzlükler tarihin eski dönemlerinden beri, insanın yaşamasına imkan veren çok elverişli ve her dönemde alternatifi bol şartlarıyla, insanın yaşadığı, geçim faaliyetlerini sürdürdüğü bir saha olarak gözlenmiştir.

Fiziki ve Beşeri şartların karşılıklı uyumu sağlanana kadar bölge az bir nüfusa sahip olmuştur. Geçmişte bu sahalar geniş bataklıklar ve fundalıklarla kaplıydı. İnsanın fizik şartları iyi bir şekilde değerlendirmesiyle bölgede nüfus artmağa başlamış, eski kır yerleşmelerine ilaveten daha sonraları göçebelere yerleşerek köyler oluşturmuşlardır. Fiziki şartların etkisiyle nüfusun büyük bir kısmı yayla ile ova arasında bir nüfus hareketine sahip olmuştur. Zirai faaliyetlerin entansif karakter kazanması, birinci dereceden öneme sahip olmasıyla, ova ile yayla arasında görülen nüfus hareketi azalmış fonksiyonel değişime uğramıştır.

Bölge'de Cumhuriyet'ten sonra yapılan nüfus sayımları incelendiğinde, çok hızlı bir nüfus artışının olduğu görülmektedir. 1935'de 78824 olan nüfus 1990'da 770018'e yükselmiştir. Nüfus artış oranı %876.8'dir. Çalışma sahasında Cumhuriyet sonrasında gerçekleşen tarımda, ulaşımda, ticaretle, turizmde yapılan çalışmalar, bu artışta oldukça etkili olmuştur. Bölge, gerçekleştirilen ulaşım ağı ile diğer bölgelere bağlanmış, tarım entansif karakter kazanmış, özellikle seracılık gelişmiştir. Bu çalışmalarla, bölgedeki doğal nüfus artışı yanısıra, Bölge, çekim sahası haline gelerek, çevre illerden ve bölgelerden nüfusu kendine çekmiştir. 1950 sonrasında kırlarda, arazide parçalanma, entansif tarımın uygulanamaması, gibi sebeplerle bölgeden dışarıya doğru gerçekleşen göç, 1960 sonrasında değişerek, dışarıdan bölgeye yönelmiştir. Kır nüfusunda oransal bir artış gözlenmekle birlikte Bölgede şehirleşme çok daha belirgindir. 1950 sonrasında Türkiye genelinde olduğu gibi, İstanbul, Ankara ve benzeri büyük şehirlere, göçler olmuş, kendi içinde de kırdan şehire göç olayı yaşanmıştır. Özellikle 1970'lerden sonra, göçün bir belirtisi olarak erkek fazlalığı görülmüştür.

Bölge'de nüfus hareketlerini dört grupta belirtmek mümkündür.

* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü.

a) Kırdan şehire kesin göçler. b) Mevsimlik işçi hareketleri. c) Turizm'e dayalı, bölgeye mevsimlik olarak gerçekleşen turizm hareketleri. d) Bölge sakinlerinin yayla ve ova arasındaki mevsimlik hareketi.

Araştırma Sahasında Tarımsal iş gücü tüm iktisadi faaliyetler içinde, büyük bir yer tutmakla birlikte, tarımsal sektörde çalışanlar oranında devamlı bir azalma görülmekte, imalat sektörü nüfusun büyük bir bölümünü çekmektedir. Turizm gibi diğer sektörler de nüfusu kendilerine çekmektedirler.

ABSTRACT

The plains which placed in the north of the gulf of Antalya starts from Kemer, extends to Gazipaşa. These place to place exiguoused, place to place interrupted lowlands have been observed such as area; which gives possibility to human to survive in very suitable and with plenty of alternative conditions at any time and such as area that man lived, and perpetuated his living activities since ancient period of history. As from antiquity the big civilizations like LIDYA, PERS, ROMA BYZANTINE, SELÇUKLU, OTTOMAN constituted the population of this district. The settlements which have big importance in urbanization, arthitecture, art and trade as well as Side, Alanya, Antalya have been established in this region.

Untill mutual harmony settled up between physical and mankind conditions the region had few population. The area has been deserted in summer time when the nomads and some of the peasants went to plateu, even in the se arching period of 50-60 years ago. These areas covered with large marsh and heaths. When mankind commences to utulize the physical conditions the population starts to increase, on top of old field settlements, later on the nomads also settles and begins to set up the villages. By the incidence of physical conditions, the large part of the population have the "population movement" between plateau and plain. The population movement between plateau and plain decreases and functionally changes, due to agricultural activities gains importance and intensive characteristic.

When the census - that made after the period of Republic - examined, very rapid increase in population can be observed. The population 78,824. in 1935 rises up to 770,018 in 1990. Population increasing rate consists of %876,8. The works which made on agriculture, communication, trade and tourism, had been very effective to accrueting of population. With the network actualized on communication, the region connected to other regions, and cultivation gained intensive characteristic, especially greenhousing has been improved. With these works, by the side of increasing in the population the region becomes a "centre of attraction" and attracted the population to himself from neighborhood cities and regions. The migration from region towards outside due to fragmentation in land, field and impractising intensive agriculture in 1950 and after, turns over as

from outside to the region after 1960. Nevertheless the proportional growth in rural population watched over, the urbanization much more marked. After 1950, migrations starts to big cities like İstanbul, Ankara as it shown across the board in Turkey and also migrations from rural areas to city has been watched over, by himself. Particularly after 1970s as mark of the migration, excess on male population has been observed.

The population movements in the region, can be specified in four groups.

a) Certain migrations from rural areas to city.

b) Seasonal labour movements.

c) Seasonal tourism movements towards touristic region.

d) Seasonal movements of residents between plateau and plain.

However the agricultural labour engages large scope among the economic activities regular decreasing rate of workers in agricultural sector had been observed and manufacturing sector attracts large part of the population. Other sectors such as tourism also attracts the population to themselves.

Genel Özellikler

Antalya körfezinin kuzeyinde yer alan ovalar, Kemer'den başlayarak Gazipaşa'ya kadar uzanmaktadır. Yer yer daralan ve yer yer kesintiye uğrayan bu düzlükler çok eski dönemlerden beri, insanın yaşamasına imkan veren çok elverişli ve her dönemde alternatifi bol şartlarıyla, insanın yaşadığı, geçim faaliyetlerini sürdürdüğü bir saha olarak gözlenmiştir. Bölge birçok medeniyetler tarafından yerleşmeye sahne olmuş, çeşitli medeniyetlerin egemenliği altına girmiştir.

İlkçağdan itibaren Lidya, Pers, Roma, Bizans, Selçuklular, Osmanlılar gibi büyük medeniyetler bölgenin nüfusunu oluşturmuşlardır. Şu bir gerçektir ki, az veya çok, nüfus varlığı değişiklik göstermekle birlikte, bölgede sürekli bir nüfus mevcut olmuştur.

Geçmişe ait sağlıklı nüfus değerleri elimizde olmamakla birlikte edinebildiğimiz bazı bilgilere göre bölgede üst paleolitik çağda yüksek bir nüfus artışı olmuş ve insanlar ova çevresinde dere ve deniz kıyısındaki doğal mağaralara yerleşmişlerdir. Paleolitik sanatının örneklerinden olan öküz resminin bulunduğu Öküzini mağarası bu mağaralardandır. Diğer taraftan bölgede yer alan çok eski yerleşim alanlarına dayalı olarak da birtakım nüfus değerleri belirtilebilir. Bu sahada oldukça görkemli, şehircilikte, mimaride, sanatta büyük öneme sahip yerleşmeler kurulmuştur. Bu şehirlerde de kesin nüfusa ait veriler bulunmamakta ancak tiyatroların kapasiteleri bize bu konuda biraz olsun ışık tutmaktadır. Side tiyatrosu aşağı yukarı 20.000, Perge ve Aspendos tiyatrolarının 15 bin kişi aldığı, silyon tiyatrosu ise daha küçük olup 7-8 bin kişi aldığı belirtilmektedir ⁽¹⁾.

(1) Mansel, Arif Müfid-1956, İlkçağda Antalya bölgesi, İst.

Ayrıca diğer liman şehirlerinde de olduğu gibi Side'nin yoğun bir ticaret limanı olması, fazla sayıda yabancıların, işçinin, kölenin bulunmasına zemin hazırlamıştır.

Ch. Texier bir asır evvel Antalya nüfusunun 15000-18000 olduğunu tahmin etmektedir. Bu sahalara gelmiş olan Katip Çelebi ve İbn-i Batuta'nın eserlerinde de Köprüsuyu sahil kısımları ile Manavgat ve çevresinin, ilk ve en eski yerleşme sahası olduğu belirtilmektedir. Katip Çelebi, seyahatlerinde Antalya'dan sonra yer alan Aksu batısındaki Kundu köyüne uğradığını şöyle ifade etmektedir; Kundu 500 nüfuslu olup, onun kuzeyinde bir saat mesafede Karateke Hisarı (bugünkü Muştuna köyü) vardır. Burada Kayserler oturmuş, sonraları burayı Orhangazi fethetmiş, 70 tane köyü ve bir sırt üzerinde kare şeklinde bir kalesi ile sakinleri 70-80 kadar Türkmendir. Katip Çelebi, Manavgat içinde 70-80 kadar kiremit evden bahseder. Vital Cuinet, Teke (Antalya) sancağının 224 bin nüfustan oluştuğunu belirtmektedir. Ali Cevad'a göre de Teke Sancağının merkezi olan Antalya'nın nüfusu 15000'e yakındır. Tüm Antalya kazasının nüfusu ise 75000'dir. 1925-26 yıllarında da Antalya nüfusu 32000 kişidir.

Tabii ki bu değerler birbirleriyle karşılaştırılmaktan çok uzaktır. Çünkü nüfus hakkında kesin bilgi vermemektedir.

Fiziki ve Beşeri şartların karşılıklı uyumu sağlanana değin bölge az bir nüfusa sahip olmuştur.

Antalya ovası 50-60 yıl öncesinde dahi yaz aylarında göçebelerin, bir kısım köylülerin yaylaya çıktıkları sıralarda oldukça ıssızdı. Bu sahaların o dönemlerde geniş bataklıklar ve fundalıklarla kaplı olduğu belirtilmektedir.

Çok elverişli fizik potansiyele karşın, insanın bu potansiyele hakim olamaması karşısında fizik şartlar, insanı ezmiş, bataklıkların varlığı dolayısıyla, sıtma ve her türlü hastalığın görülmesi, sıcaklık değerlerinin yaz mevsiminde çok yüksek değerlere ulaşması, sellenmeler sık şekilde yer alan fundalıklar, insanın pasifliği karşısında onu yönlendirmiş, zorlamıştır. Burada yaşayan insanlar bu şartları hafifletmek, ortadan kaldırmak için yaz aylarında yaylalara çıkmışlardır. Bu olumsuz şartlar ova ile yayla arasındaki hareketle biraz olsun telafi edilmiştir. Bu yaşam biçimi, burayı uzun süre hakimiyeti altında tutmuştur.

Bu sahalarda eski kır yerleşmelerine ilaveten daha sonraları göçebeler de gelip yerleşmişler ve köyler oluşturmuşlardır.

Orta Asya'dan göçen Oğuz Türklerine, "Türkmen" denmiştir. Daha sonraları batıya göç eden Türkmenler, 1071 Malazgirt savaşıyla Anadolu'ya yerleşmişler, bir kısmı Ege sahillerine kadar yayılmışlardır. Türkmenler Selçuklu devletinin yıkılmasıyla birçok beylikler kurmuşlardır. Bunlardan biri de Teke Beyliğidir.

Osmanlılar devrinde, konar-göçer olan Türkmenlere "Yörük" denmiştir. Konar-göçerlerin belli bir yere yerleştirilme işlemleri bölgede problemler çıkarmış-

tır. Konar-göçerlerin yerleştirilmeleri; bölge topraklarının işlenmesi, huzursuzluk, saldırıların ortadan kalkması, dirliğin ve birliğin sağlanması esasına dayanmaktadır.

Fatih ve Kanuni zamanında toprağa bağlanmak istenmiş, bu hususta kanunlar hazırlanmış, topraklar dağıtılmıştır. Ancak istenilen amaca ulaşılamamıştır. Bunlardan bazıları toprağa bağlanmayı kabul etmişlerdir ve yarı yerleşik bir hayatı benimsemişlerdir. Bu yaşam biçimi yer yer bugün de devam etmektedir. Toprağa bağlanan yörükler ise örf ve adetlerini adeta unutmuşlar, kaybetmişlerdir. Fakat birçoğu bugün dahî isimleri ile varlıklarını sürdürmektedirler. Karatekeli, Karahacılı, Töngüçlü, Karaveliler gibi.

Silifke'den Antalya'ya kadar olan saha içersinde yapılan iskân çalışmalarında, Teke ili ve İçel yörüklerinin yerleştirilmesine çalışılmıştır. Göçebe yörüklerin ve bunların tesiriyle yerlerini terkeden yerleşik ahali gruplarının iskânları esnasında, devletin iskân emrine karşı gelenler zaman zaman Rakka ve Kıbrıs'a sürülmekle tehdit edilmiş, hatta bir kısmı sürülmüştür⁽³⁾.

Devlet konar göçerlerin eşkiyalıklarını önlemek amacıyla onları bir mahalle yerleştirirken, ziraatla uğraşmaları, buldukları bölgeyi eşkiya kötülüklerinden korumaları şartını da kabul ettirmiştir.

Özellikle boş bölgelerin ziraate açılması amacıyla bir kısım cemaatlerin yaylaya çıkmamak üzere kışlaklarında ziraatle uğraşmaları ve bu yolla da devlete gelir sağlamları için, Ayaş, Berendi, Kınık'a yerleştirildikleri görülmüştür. Onların yaylaya çıkmalarını önlemek ve vergilerini zamanında vermek üzere 23 Haziran 1707'de Ayaş, Berendi ve Kınık kadı ve zabitlerine emirler gönderilmiştir⁽⁴⁾.

Bugün birçok köyün ismi, bölgede göçebe toplulukların, nüfus yapısında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Oğulbeyli cemaatinden Sarılı, Derili, Apturrahmanlı, Hacılı mahalleleri gibi. Bıyıklı, Mecilli Türkmenlerine tabi, Duacılar, İfrazî Zülkadriye Türkmenlerinden Toslak'lı iç-el yörüklerindedir. Bunlara daha birçok örnek ilave etmek mümkündür.

Bu göçebe yerleşmelerinden sonra bölgeye başka gruplarında gelip yerleştikleri gözlenir. Bunlar arasında Balkanlardan gelen göçmenler, Mısır'dan kaçan bazı Arap aileleri (1770-1779), daha sonra Moralılar (1822-1823), Tatar ve Çerkezler (1897), Üsküp göçmenleri (1913), Giritliler yer alır. Bunların bir kısmı Antalya'ya bir kısmı Aksu ile Köprüsuyu arasındaki sahaya yerleşmişlerdir. Birkaç örnek verecek olursak; bunlardan Cihadiye; 1913 yılında Üsküp'ten gelen muhacirlerden oluşur.

(3) Halaçoğlu, Yusuf-1991, 18. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu iskan siyaseti ve aşiretlerin yerleştirilmesi, İst., sf.129

(4) Halaçoğlu, Yusuf, A.g.e., sf.109

İhsaniye; Halkını 1899 yılında Girid adasından gelen muhacirler oluşturur.

Dikmen-Bıyıklı-Başköy-Derelik-Selimiye-Gedik; Bu köylerin ahalisini Tisilya'dan gelen muhacirler oluşturur.

Görüldüğü üzere ilk çağlardan itibaren, iklimin yumuşaklığı verimli toprakların varlığı zengin bir tabiat, coğrafi konumu, deniz stratejisi bakımından önemli bir mevkiide yer alması, bölgeye insanları çekmiş çok parlak devirler yaşanmıştır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi Fiziki ve Beşeri şartların uyumu her zaman sağlanamamıştır. Cumhuriyet sonrasında da bunun etkileriyle zaman zaman nüfus hareketlerinde farklı oluşumlar görülmüştür. Bu hususa göçler bölümünde değinilecektir. Bölgemizde hayvancılığın temel olduğu dönemlerde insanlar, ancak hayvanlarını otlatmak için kıyıya inmişler ve zamanla buralarda yerleşmişler, kışlarını geçirmişlerdir. Ancak daha sonraları arazi ıslahı ve diğer gelişmelerle ziraat, birinci dereceden geçim faaliyeti haline gelmiş, göçebe yaşam zamanla gerilemeğe, değişime uğramağa başlamıştır.

Antalya ovasında nüfusun bir kısmı yaz kış köylerinde kalmakta, yaylaya çıkmamaktadır. Bunlar yerli nüfusu oluşturmaktadır. Genellikle bunlar Aksu çayı ile Manavgat çayı arasında yer almaktadır. Gebiz tarafında da yaylaya çıkış azalmıştır. Döşemealtı mevkiinde ise hemen hemen görülmez.

Ancak bölgede nüfusun bir bölümü, ova ile yayla arasında hareket halindedir. Her iki yerde de ev ya da arazi yer almaktadır. Yaz mevsiminin girmesi ve sıcakların bastırmasıyla, kuraklığın başlamasıyla insanlar ve hayvanlar yaylaya hareket ederler. Çünkü bu mevsimde yukarı zon serin yaşama daha elverişli şartlar göstermektedir. Çevre yeşillenmiş, hayvanların otlatılması için büyük bir imkan ortaya çıkmıştır. Buralarda ziraat az da olsa yapılmaktadır. Yine burada köylüler kışlık yiyeceklerini hazırlamaktadırlar. Kışın ise buralar oldukça soğuktur ve her yer karlarla örtülüdür. Bu sebeple yazın başlamasıyla gelen halk sonbahar ortalarında ovaya inerler ve burada ziraat, ticari ve diğer faaliyetler devam eder.

Antalya ovasında yarı göçebeliği özellikle Aksu batısındaki köyler uygulamaktadır. Bunlar Yenice boğazından geçerek Korkuteli ötesinde Bozmusa dağlarına, Söğüt Gölü etrafına, buralardan Beydağlarına doğru yayılırlar. Antalya ovasının diğer kesimlerinde yarı göçebelik batısı kadar önemli değildir. Gebiz köylerinden bazıları Sanlıya giderler. Manavgat tarafı da Seydişehir arkasındaki dağlardan Geyik Dağına doğru uzanmaktadır (5).

Eskiden yaz mevsiminde ovada köyler hemen hemen boş kalmaktaydı. Fakat son yıllarda aşağıda, ovada sulamalı tarımın gelişmesi, tarımın bütün yıl devam etmesi kıyıdağı nüfusu ovaya bağlamıştır. Ayrıca son yıllarda üst zon, nüfusun dinlendiği, yaz mevsiminin serin bir şekilde geçirildiği yerler haline dönüş-türülmüştür.

(5) Saraçoğlu, Hüseyin-1989, Akdeniz Bölgesi, M.E.B. Yay., ist., Sf. 552.

Nüfus Artışı:

Cumhuriyetten sonra yapılan nüfus sayımlarını⁽⁶⁾ incelediğimizde çalışma sahamızda bulunan nüfus hızlı bir artış göstermektedir. Nüfus 1935'te 78824 iken 1990'da 770018 kişiye yükselmiştir. 1935-1990 yılları arasında nüfus artış oranı %876.8 dir. 1940'da %6.6 olan nüfus artış oranı 1935 yılına göre, 1945'te %19.5, 1950'de %40.6, 1955'te %77.2, 1960'da %121.8, 1965'te %190.3, 1970'de %267, 1975'te %361, 1980'de %436.5, 1985'de %599.7, 1990'da %876.8 artış göstermiştir. İki nüfus sayım yılı arasındaki artış oranlarını incelediğimizde 1935-40 yılları arasında %6.6 olan nüfus artış oranı, 1940-45 yılları arasında %12.11, 1945-50 yılları arasında %17.7, 1950-55 yılları arasında %26, 1955-60 yılları arasında %25, 1960-65 yılları arasında %30.8, 1965-70 yılları arasında %26.4, 1970-75 yılları arasında %25.8, 1975-80 yılları arasında %16.1, 1980-85 yılları arasında %30.4, 1985-90 yılları arasında %39.5 e ulaşan değerler görülmektedir. Nüfus artış oranı, 1945'ten sonra oldukça belirgindir. Nüfus artış oranının oldukça belirgin olduğu diğer dönemler, 1940-45, 1950-55, 1960-65, 1985-90 dönemleridir.

Nüfus artış oranının yüksek olduğu dönemlerdeki, artış hızının fazlalığını bölgedeki bazı gelişmeler aydınlatacaktır. 1940 yılından sonra tüm Türkiye'de olduğu gibi bölgede de iyileştirme çalışmalarına önem verilmiş, tarımda, ulaşımda, ticarete, turizmde yapılan çalışmalar bölgeye de aksetmiştir. Bu gelişme 1950 sonrasında da artarak nüfusu da etkilemiştir. Türkiye'de görülen kırdan şehire göç olayı bölgemizde de kendini, potansiyeli fazla olan yerlere göç şeklinde göstermiş ve değişen, gelişen şartların sebep olduğu doğal nüfus artışının da ilavesiyle, söz konusu tablo ortaya çıkmıştır. Kuzeye ulaşım ağı bakımından kapalı olan Antalya körfezinin kuzeyinde yer alan ovalar Türkiye genelinde yapılan yollarla doğu-batı doğrultusunda ve kuzey yönünde diğer bölgeler ve şehirlerle bağlantılıdır. Motorlu taşıtların sayısının artması ile bu ulaşım ağında bölgemizden, bölge ürününü taşıyan araçlar, doğu-batı-kuzey yönünde bölge ticaretinde yer almıştır. Cumhuriyet sonrasında hedeflenen faaliyetler gerçekleştirilmeğe başlanmıştır. Tarımda; sulama, gübreleme, makineli araç ve gereçlerin kullanımı, toprak ıslahı, nitelikli tohumun kullanımı gerçekleştirilmiş, entansif tarım bölgeye yerleşmiştir. Bu çalışmalarla toprak, insanı kendine çekmiş, yerleştirmiştir. Kısa sürede bu çok geniş olmayan sahalarda, nüfus gelişimini arttırmıştır. Olabildiğince bataklık, fundalık olan araziden kaçan, yaylaya giden, konar-göçer yaşayan insan, zamanla yaylaya dahi çıkamaz olmuştur. 1960-65'ler ve sonrasında bölgede seracılık faaliyetinin gelişmesi, yerleşmesi nüfus artış hızını belirgin bir biçimde belirlemiştir. Bölge nüfusunun artışında tarım kadar, tarıma bağlı olarak gelişen sanayi ve ticaretin, turizmin de etkisi fazla olmuştur. Fiziki potansiyel ve beşeri şartlar uyumu artık kendini göstermiştir. İlkçağda yalnız kıyılarda yer alan şehirleri ve içerde akarsu ağzlarında kurulan şehirleri

(6) Nüfus değerleri araştırma sahamız içerisinde yer alan köy nüfuslarının toplanması ile elde edilmiştir.

Tablo 1 - İlçelere Göre Nüfus Miktarları (Toplam Nüfuslar)*
Table 1 - Population by Districts (Total population)*

İlçeler	YILLAR												
	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	
Merkez	37663	41134	44292	49302	61310	81442	109104	139553	181607	224870	315592	435891	
Alanya	12206	14192	16524	19196	23476	26893	32531	40844	49977	58414	71379	112791	
Gazipaşa	5405	4918	5844	5248	7893	9349	11883	14799	18202	20661	25507	30004	
Manavgat	12274	10755	13032	18122	23385	27760	35003	45583	51262	54645	67441	98690	
Serik	9965	11253	12577	16506	21154	26508	37098	44817	58367	58037	62553	71989	
Kemer	1312	1775	1930	2521	2515	2941	3214	3709	4604	6330	9132	20653	
Toplam	78825	84027	94199	110895	139733	174893	228833	289305	364019	422957	551604	770018	

* Köy bazında nüfus istatistiklerinden elde edilmiştir.
 * Collected from population statistics of villages.

ile büyük ölçüde deniz ticaretinde önemli bir yere sahip olan bölge daha sonraları, insanların kaçtığı, sıtmalık, fundalık sahalar iken, bugün insanın toplandığı, çeşitli ekonomik faaliyetlerini sürdürdüğü bir mücevher saha haline gelmiştir. Artık insan doğayı keşfetmiş, biçimlendirmiş, kültüre etmiştir.

Nüfus Yoğunluğu

Araştırma sahamızda incelenmesi gereken diğer bir konu da bölgedeki nüfus yoğunluğudur. 1990 yılı istatistik değerlerine göre Antalya körfezinin kuzeyinde yer alan ovalarda 770.018 kişi yaşamaktadır. Aynı yıl itibariyle Türkiye nüfusu 56.473.035 kişidir. Bölge nüfusu Türkiye nüfusunun ancak %1.36'sını oluşturmaktadır. Antalya il toplam nüfusu ⁽⁷⁾ ile karşılaştırdığımızda Antalya ili nüfusunun %68'i bölgemizde yaşamaktadır. Görüldüğü üzere nüfusun yarısından çoğu bölgemizde yaşamaktadır. Bölgenin sahip olduğu coğrafi potansiyel, Cumhuriyet sonrasındaki birçok iyileştirme çalışmaları sonucu, il içindeki ve çevre illerden birçok nüfus bölgemize gelmiş ve yerleşmişlerdir. Nüfus fazlalığı yalnız bölgeye daha sonra olan göçlerle gerçekleşmemiştir. Var olan coğrafi potansiyel çok eskilerden beri nüfusun burada yerleşmesine ve çoğalmasına sebep olmuştur. Bu sahalar ziraatin, ticaretin, turizmin, ulaşımın ve diğer ekonomik faaliyetlerin gelişmesine oldukça elverişlidir.

Bölgenin aritmetik nüfus yoğunluğu 232.33'dür. (1990) Türkiye aritmetik nüfus yoğunluğu ise 73'tür. Türkiye'nin aritmetik nüfus yoğunluğu ile karşılaştırdığımızda oldukça fazladır. Hemen hemen 3.5 katıdır. Aritmetik nüfus yoğunluğu bize tüm yüzölçümü alınarak, 1 km² ye düşen kişi yoğunluğunu vermektedir. Bu da tam olarak gerçeği yansıtmamaktadır. Nüfus genellikle verimin daha yüksek olduğu, ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde toplanmıştır. Türkiye'nin her yerine nüfus eşit olarak dağılmadığı gibi bölgemizde de nüfus eşit olarak dağılmamıştır. Bölgemiz içinde de aritmetik nüfus yoğunlukları eşit dağılmamıştır (Tablo 4). Aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu yer merkez ilçedir (389.59) ⁽⁸⁾. Bunu Alanya, Manavgat, Gazipaşa ve Kemer izlemektedir. Merkez ilçenin aritmetik nüfus yoğunluğu bölge ortalamasının üzerinde kalmaktadır.

Bölgemizde ziraatin önemini göz önüne aldığımızda, sahanın fizyolojik ve ziraat nüfus yoğunluklarını da açıklamak, konuyu aydınlatmak bakımından faydalı olacaktır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde nüfus baskısı daha net anlaşılmaktadır. Araştırma sahamızda fizyolojik nüfus yoğunluğu 611.41'dir. Türkiye fizyolojik nüfus yoğunluğunun (1 km²'ye 250 kişi) yaklaşık 2.5 katıdır. Bölgemizde 1 km² ziraat sahasına 611.41 kişi düşmektedir. Fizyolojik nüfus yoğunluğu Alanya, merkez ilçe ve Kemer dışında bölge ortalamasının altında kalmaktadır. Ancak Alanya, merkez ilçe ve Kemer'de alternatif geçim faaliyetleri (turizm) olmasına rağmen fizyolojik nüfus yoğunluğu büyük bir baskıyı göstermektedir. Ekili

(7) Antalya il toplam nüfusu 1990'da 1132211'dir.

(8) Nüfus yoğunlukları, Devlet İstatistik Enstitüsünden sağlanan köy bazındaki toplam alan ve ekili dikili alanlara dayalı olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2 - 1935 yılına göre ilçelerdeki nüfus artış oranı (% olarak)
Table 2 - Population Growth rate in districts by 1935

İlçeler	YILLAR												
	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	
Serik	0	12.94	26.22	65.66	112.30	166.04	272.32	349.79	485.78	482.47	527.79	622.49	
Gazipaşa	0	-9.01	8.122	-2.905	46.031	72.969	119.85	173.80	236.76	282.26	371.91	455.12	
Alanya	0	16.27	35.38	57.27	92.33	120.33	166.52	234.62	309.45	378.57	484.79	824.06	
Manavgat	0	-12.4	6.18	47.65	90.53	126.17	185.18	271.38	317.65	345.21	449.46	704.06	
Antalya Merkez	0	9.22	17.60	30.90	62.79	116.24	189.68	270.53	382.19	497.06	737.94	1057.35	
Kemer	0	35.29	47.10	92.15	91.69	124.16	144.97	182.70	250.91	382.47	596.04	1474.16	
Toplam	0	6.601	19.51	40.687	77.272	121.88	190.31	267.03	361.81	436.58	599.79	876.88	

Tablo 3 - Sayım yılları arasında yıllık ortalama nüfus artış hızları (% olarak)
Table 3 - Annual average growth rate of population in census years (%) percent

	1935-40	1940-45	1945-50	1950-55	1955-60	1960-65	1965-70	1970-75	1975-80	1980-80	1985-90	Ort.
	Antalya Körfezi Kuzeyindeki ovalar	1.3	2.4	3.5	5.2	5.0	6.2	5.3	5.2	3.2	6.1	7.9
Türkiye	1.8	1.05	2.1	2.7	2.8	2.4	2.5	2.5	2.0	2.4	2.1	2.2

dikili alanlar ve bölge nüfusu arasındaki ilişkiyi iyi belirlemek için ziraî nüfus yoğunluğunu belirtmekte yarar vardır. Bölgemizde ziraî nüfus yoğunluğu 179.97'dir. 1 km²'lik alana 179.97 kişi düşmektedir. Türkiye'nin ziraî nüfus yoğunluğu 102'dir. Ziraî nüfus yoğunluğunu Türkiye ile karşılaştırdığımızda çok fazla değildir. Özellikle tarımın entansif olarak yapıldığı, yılda 2-3 kez ürün alındığı göz önüne alınırsa büyük bir nüfus baskısından söz edilemez. Nüfus baskısı azalmaktadır. En yüksek ziraî nüfus yoğunluğu Alanya'da görülmekte, en az ziraî nüfus yoğunluğu ise merkez ilçede görülmektedir.

Tablo 4 - Nüfus Yoğunlukları (1990 Nüfus Sayımına Göre)
Table 4 - Population Densities (By 1990 Census of Population)

İLÇELER	Aritmetik nüfus yoğunluğu	Fizyolojik nüfus yoğunluğu	Ziraî nüfus yoğunluğu
MERKEZ	389.59	1057.55	125.95
ALANYA	219.19	833.75	400.26
GAZİPAPA	130.20	604.88	328.75
MANAVGAT	164.68	351.08	159.07
SERİK	108.23	193.91	131.67
KEMER	115.43	1140.92	674.18
BÖLGE	232.33	611.41	179.97

Şehir ve Kır Nüfusu:

Araştırma sahamızda şehir ve kır nüfusu özelliklerine değinmeden önce kır ve şehir ayırımında dayarılan esaslara biraz değinmek gerekir. Kır ve şehir ayırımında yalnız nüfus esas alınmamış, sahip olunan fonksiyonlar, çevrelerindeki yerleşmelere göre konumları da dikkate alınmıştır. Şehir ve kır ayırımında 5000 nüfus esas olarak alınmıştır. Türkiye genelinde olduğu gibi bölgemizde de şehir olarak nitelendirilen yerleşmelerde, şehre has hayat tarzı nispeten görülmekle birlikte, burada yaşayan insanların büyük kısmının geçimi tarıma dayanmaktadır.

Şehir olarak nitelendirdiğimiz yerler, çevrelerini etkileri altında bulunduran, ekonomik, kültürel ve sosyal olarak etkileyen yerleşmelerdir. Serik, Manavgat, Alanya gibi. Antalya körfezinin kuzeyinde yer alan ovalarda, şehir nüfusu 1990 nüfus sayımı sonuçlarına göre 543.449'dur. Toplam nüfusa oranı %70.58'dir. 1935'te 28.105 olan şehir nüfusunda en belirgin artış 1955 sonrasında görülmüş ve artış miktarı yükselerek devam etmiştir.

lümünün geçimi hala ziraate dayanmaktadır.

1935 yılında en çok kır nüfusu merkezde yer almakla birlikte, özellikle 1990 yılında gösterdiği azalma ile Alanya'nın sahip olduğu kır nüfusunun gerisinde kalmıştır. Yine Serik'te de sürekli yükselme gösteren nüfus, 1990'da azalma göstermiştir. Buna karşın Alanya ve Serik'te ise 1985 sonrasında kır nüfusunda dikkate değer bir artış görülmektedir.

Bölgemizde sayım yılları arasında yıllık kır nüfusu artış hızları Tablo 8'de gösterilmiştir. 1935-40 yılları arasında her yıl için %1,3 olan yıllık kır nüfusu artış hızı, 1950-55 yılları arasında %5,1 gibi yüksek bir artış hızına sahip iken, 1955 yılı sonrasında yavaşlamaya, eski hızını kaybetmeğe başlamış ancak 1970-75 döneminde büyük bir çıkış yapmıştır. Bunda özellikle bu devrede seracılık faaliyetinin çok ekonomik olması, yüksek gelir getirmesi önemli bir etkenidir. 1975 sonrasında yine yavaşlamış, değişen eğrilerle 1985-90 döneminde yıllık ortalama %1,5 gibi bir artış hızına sahip olmuştur. Bu dönemdeki şehir artış hızı ile kıyaslandığında oldukça azdır. Kırdan şehre kaçış görülmektedir.

Yaş Gruplarına Göre Kadın ve Erkek Nüfusu

Yaş gruplarını incelediğimizde bir bölgede veya ülkede bağımlı nüfusu, üreten yaştaki nüfusu, işgücü kapasiteleri, doğum ve ölüm durumlarını anlayabiliriz. Nüfusun diğer özellikleri gibi, yaş gruplarının tespiti ve incelenmesi de oldukça önemlidir.

Tablo 9'da da görüldüğü gibi, Türkiye genelinde olduğu gibi küçük yaş gruplarını oluşturan nüfus miktarları oldukça fazladır. Ancak tabloda dikkati çeken bir durum toplam nüfus içinde %8,9 oranında yer tutan 0-4 yaş grubu nüfusunun, 5-9 yaş grubunda %10'luk bir yer tutmasıdır. Bu oran 20-24 yaş grubuna kadar daha da geniş yer tutmasıdır. Bu durum bize 1970'den itibaren il'de ekonomik, sosyal, kültürel gelişmeyle birlikte doğum oranlarında da azalma olduğunu göstermektedir. Nüfus piramidinde de görüldüğü gibi taban nispeten dar yukarıya doğru genişleme görülmektedir. Yine piramidin sol tarafı incelendiğinde erkek nüfusta dalgalanmalar görülmektedir. 20-24 yaş grubunu oluşturan nüfusta belirgin bir azalma görülmekte, 25-29 yaş grubunda da belirgin bir erkek nüfus fazlalığı görülmektedir. Bu fazlalık çok büyük ihtimalle il'e göç eden nüfus ile yakından ilgilidir. Çünkü göçler genellikle aile göçleri değil, erkek nüfusa dayalı göçlerdir. Diğer taraftan göç edenlerin cinsiyete göre sayısına da baktığımızda 1990 değerleri ile, gelenlerin %57,3'ünü erkekler oluşturmaktadır. 0-14 yaş grubunda yer alan nüfus, toplam nüfusun %29,7'sini, 15-65 yaş grubundaki nüfus toplam nüfusun %66'sını, 65+ yaş grubundaki nüfus %4,3'ünü oluşturmaktadır.

Bağımlı olan nüfusu %30 kabul edecek olursak nüfusun %90'ı %30'a bakmakla yükümlü durumdadır. Ancak burada 0-14 yaş grubu içindeki tarım sektöründe ailede yardımcı birey olarak çalışan nüfus olmadığı gibi, 65+ nüfus da faal nüfus olarak görülmüştür. Her ne kadar tarım sektöründe 65+ yaşın büyük

çoğunluğu faal olmakla birlikte bu nüfus grubunda da bağımlı nüfus bulunmaktadır.

Yaş gruplarını incelediğimizde dikkati çeken diğer bir husus nüfusu 2000'den az yerleşmelerde kadın nüfusun çok daha fazla olduğu, özellikle her ne kadar 1960 sonrasında il göç almağa başladı ise de, erkek nüfusu artmakla birlikte kendi içinde de daha büyük nüfuslu yerleşmelere az da olsa göç verdiği gözlenmektedir. Bu özellikle 20-44 yaş arasında biraz daha fazla belirgindir (Tablo 10).

Faal nüfus olarak (12-65+) tarımda çalışan nüfusu yaş grupları içinde inceleyecek olursak nüfus 15-19, 25-29, 20-24 yaş gruplarında yoğunlaşmıştır. Bu yaş gruplarında da faal kadın nüfusu belirgin olarak fazladır. 15-19 yaş grubundaki nüfus tarımda çalışan toplam nüfusun %15,3'ünü, 25-29 yaş grubundaki nüfus %12'sini, 20-24 yaş gruplarındaki nüfus %12'sini oluşturmaktadır. 15-29 yaş grubundaki nüfus toplam olarak %39,3'ünü kapsamaktadır. Ancak dikkati çeken bir durum tarımda çalışan nüfusun, yaş gruplarının tümüne dağılmış olduğudur. (12—14 ve 65+ yaş grupları da önemli sayabileceğimiz ölçüde tarımsal nüfusu içermektedir. Toplam tarım nüfusu içindeki oranı 65+ yaş grubunun %11, 12-14 yaş grubunun %7,16'dır).

Tablo 9 - Yaş Grubu ve Cinsine Göre Nüfus
Table 9 - Population by Age Group and Sex

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
00-04	100274	51170	49104
05-09	114518	58695	55823
10-14	123078	63482	59596
15-19	129182	69398	59784
20-24	107532	54293	53239
25-29	115570	62132	53438
30-34	92121	49289	42832
35-39	77295	41233	36062
40-44	60167	31903	28264
45-49	49140	25808	23332
50-54	43566	22471	21095
55-59	39333	20630	18703
60-64	31272	15433	15839
65-69	17314	8271	9043
70-74	9952	4451	5501
75-79	9847	4774	5073
80-84	5510	2153	3357
85+	3575	1320	2255
Toplam	1132211	588656	543555

Nüfus Hareketleri (Göçler)

Antalya'da göç hareketleri olarak kısa süreli ve uzun süreli nüfus hareketlerinden söz etmek mümkündür. Kısa süreli nüfus hareketleri, diğer deyişle mevsimlik göçler belirli dönemlerde gerçekleşmektedir. Nüfusun genel yapısında bahsettiğimiz, halkın ova ile yayla arasındaki mevsimlik hareketi yanısıra çok eskiden beri, Antalya'nın yüksek kesimleri ve çevre illerden ziraat faaliyetlerinde çalışmak üzere mevsimlik işçiler gelmektedir. Bunlar turunçgilleri toplamak, pamuk toplamak, çapa yapmak gibi işlerle, belli dönemlerde meşgul olmaktadır. Bir de son yıllarda turizm sektörünün mevsimlik olarak çektiği bir nüfus vardır. Turizm mevsimi boyunca, bu sektör birçok kişiyi istihdam etmektedir.

Uzun süreli nüfus hareketlerine baktığımız zaman, ilin belli dönemlerde göç verdiği, belli dönemlerde göç aldığı gözlenir. 1950-1960 arası ve 1960 sonrası dönemlerde yer alan göç hareketlerinde farklı özellikler görülmektedir.

1950 sonrasında Türkiye genelinde olduğu gibi Antalya'dan da İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere göçler olmuş, yine kendi içinde Türkiye'de görüldüğü gibi, kırdan şehre doğru bir göç olayı yaşanmıştır. 1950-55 döneminde şehirleşme hızı Türkiye ortalamasının altında iken 1955 sonrasında Türkiye ortalamasını aşmıştır. 1960'ların sonuna kadar kırsal alanda göçün bir belirtisi olarak, kadın fazlalığı görülürken 1970'lerden itibaren erkek fazlalığı ortaya çıkmıştır. 1950 sonrasında kırdan şehre göçlerde çok büyük oranda erkekler yer almıştır. Yine diğer illere göçü gösteren, yaş gruplarına baktığımızda faal grub olarak belirtilen 15-64 yaş grubunun payı 1960 sonrasında artış göstermeğe başlamıştır (Tablo 11).

Yine göçü ifade etmek için göç hareketinin daha belirgin olduğu nüfusu 2000'den az yerleşmelerde 20-44 yaş grubu payı 1960 sonrasında artış göstermekte. Cinsiyet yapısına baktığımızda 20-44 yaş grubu kadın sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir (Tablo 10).

Tablo 10 - Antalya İlinde Nüfusu 2000'den Az Yerlerde Çeşitli Yaş Gruplarına Dahil Kadın ve Erkek Nüfusu (1990)

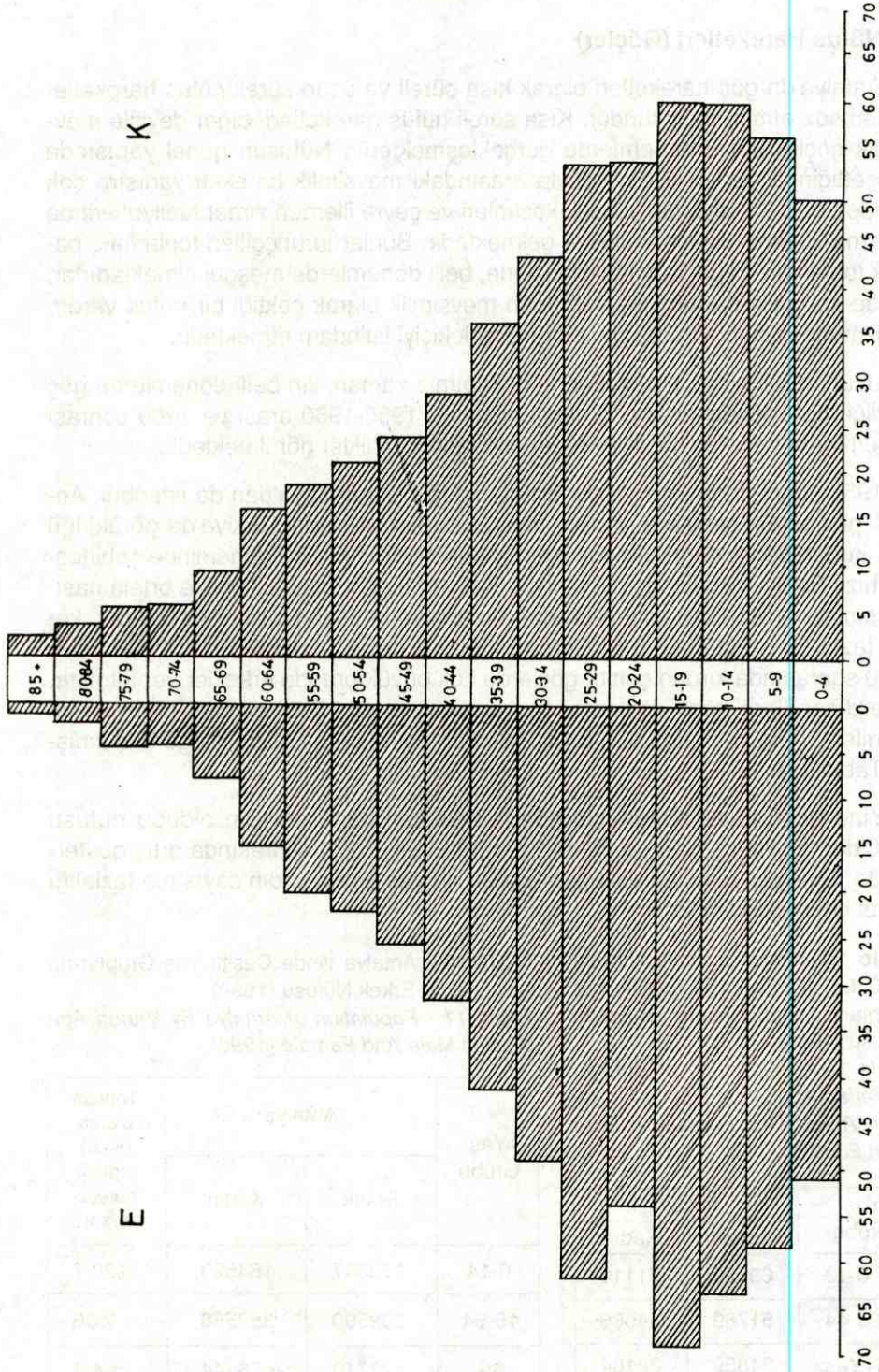
Table 10 - Population of Antalya by Varied Age Groups Male-Female, In Areas That Population Less Than 2000.

Yaş Grubu	Antalya	
	Erkek	Kadın
0-19	69129	71116
20-44	51769	54666
45+Yaş	34859	38184

Tablo 11 - Antalya İlinde Çeşitli Yaş Gruplarına Göre Kadın-Erkek Nüfusu (1990)

Table 11 - Population of Antalya By Varied Age Groups Male And Female (1990)

Yaş Grubu	Antalya		Toplam olarak (K+E) toplam nüfusa oranı
	Erkek	Kadın	
0-14	173347	164523	%29.7
15-64	392590	352588	%66
65+	22719	26444	%4.3

Şekil 1 - Antalya ilinin nüfus piramidi (1990)
 Figure 1 - Age-pyramid for Antalya. Males to the left of the central line females to the right

1950 sonrasında kırlarda, arazide parçalanma, entansif tarımın uygulanamaması nüfusu şehire itmiştir. Göçte sosyal ve kültürel etkenler de etkili olmakla birlikte asıl sebep ekonomiktir.

1960'lardan sonra birinci olgunun yerini ikinci bir olgu almıştır. Artık nüfusun kırdan şehire, diğer şehirlere göçleri durmuş, buna karşın diğer illerden göç almağa başlamıştır. Bu dönemde ülke genelinde kırlarda nüfus artış hızında nispeten azalmaya karşın bölgede kırlarda nüfus artış hızı, daha fazla olmuş, ayrıca diğer illerden alınan göçlerle şehir merkezlerinde de artış hızı fazla olmuştur.

Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki, sayım dönemlerinde, Antalya'da mevsimlik (geçici) olarak bulunan tarım ve turizm sektörlerinde çalışan nüfus da sayılmaktadır. Fakat fazla yanılmayan bu değerler, aynı zamanda yine nüfus hareketini gerçekleştiren nüfusu ifade etmektedir. Türkiye'de 1975-80 döneminde iller arası göçler ile ilgili bir çalışmada şunlar göze çarpmaktadır ⁽¹⁰⁾.

Antalya, yüksek oranda göç alan Kocaeli (%11,2), İstanbul (%7,45), İzmir (%7,19), Bursa (%6,12) ve İçel (%5,6) den hemen sonra %2,57 oranıyla yer almaktadır.

Antalya on yıl öncesine göre, önemli ölçüde net göç alma oranı artan iller arasında yer almaktadır. 1965-70 döneminde net göç alma oranı %0.5 iken, 1975-80 döneminde %2.57'ye çıkmıştır. Bu dönemde Antalya'ya yerleşen 39.308 kişinin %12,8'inin Ankara'dan geldiği görülmektedir.

Yüksek oranda Antalya'ya göç veren iller şöyle sıralanabilir; İstanbul (%9,4), Burdur (%9), Konya (%8,5), Isparta (%5,6) diğer illerden gelenlerin Antalya'ya yerleşen nüfus içindeki payları %5'in altındadır.

1990 sayımlarına göre Antalya'ya göç edenlerin toplamı 321.270 kişidir. Nüfusun %28,4'ü Antalya dışında doğmuştur. Göç veren illerin başlıcaları sırasıyla Burdur (%8,7), Konya (%7,1), Ankara (%5,1), Isparta (%4,4), İstanbul (4,3), Afyon (%2,8), Kayseri (%2,6)dır.

Antalya görüldüğü gibi öncelikle çevre illerden göç almış, bunları Ankara ve İstanbul gibi şehirler izlemiştir. Antalya, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerden emeklileri kendine çekmiş yine mevsimlik turizm potansiyeli, seracılık ve bahçecilik gibi tarımsal işletmelerde nüfusu kendine çekmişlerdir.

Görüldüğü gibi Antalya son yıllarda dışardan büyük ölçüde nüfusu kendine çekmektedir. Dışarıya fazla nüfus vermemektedir. Bunda etkili olan faktörlerin başında tarımsal faaliyetler ile turizm gelmektedir. Türkiye'de tarıma dayalı, kırsal kesimin ittiği nüfus büyük ölçüdeyken, kendi kendine yeten, ayrıca bölge ve ülke ekonomisinde etkili olabilecek bölgeler oldukça azdır. Bölgemiz de bu ölçüde avantajlı bir sahadır. İnsanların fiziki ortamı, oluşturduğu teknolojiyle iyi bir

(10) Tandoğan, Alaaddin-1989, Türkiye'de 1975-80 döneminde iller arası göçler, K.T.Ü., Trabzon

	T	E	K
Antalya	321720	184168	137102
% olarak	%100	%57	%42.7

Tablo 12 - Antalya İli Dışında Doğup, Antalya Nüfusunda Görülenlerin Sayısı (1990)

Table 12 - Numbers of People Who Was Born In Other Provinces But Recorded To Population of Antalya (1990)

Tablo 13 - İç Göçle Gelen Nüfus (a), Dış Göçle Giden Nüfus (b), Net Göç ve 1975-80 ile 1965-70 Dönemlerinde Net Göç Oranı

Table 13 - Population, Coming By Internal Migration (a) Population, Going By External Migration (b), Net Migration and Net Migration Rate Between Terms 1975-80 and 1965-70

Gelen nüfus iç göç (a)	Giden nüfus dış göç(b)	Net göç a-b	1975-80 net göç oranı (%)	1965-70 net göç oranı (%)
39308	22135	+17173	+2.57	+0.54

şekilde kullanmaları bu avantajları getirmiştir. Sebze ve meyveciliğin entansif bir şekile dönüşmesi, sanayii ve ticarete zemin hazırlaması dolayısıyla ikincil ve üçüncül sektörlerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bölgede yıl içinde iki-üç kez ürün alımda, çok geniş olmayan tarım alanlarından çok daha fazla sayıda kişi geçimini kazanmaktadır. Bu beraberinde refahı, çağdaş yaşamı da getirmekte, sosyal kültürel gelişmeyi oluşturmada, ekonomik yetersizlik ve sosyal yetersizlik sebebi ile diğer büyük, gelişmiş şehirlere göç etme özlemini ortadan kaldırmaktadır. Bunun aksine tabloda da görüldüğü gibi büyük şehirlere yüksek oranlarda nüfus çekmektedir.

Tarımsal alanda görev yapan iş gücünün değerlendirilmesi:

İşgücünün iktisadi faaliyet kollarına göre dağılışını incelediğimizde, toplam işgücü içinde, tarımsal iş gücünün %54 gibi bir oran taşıdığını görürüz. Tarımsal iş gücünün %54'ünün kadınlar, %46'sını erkekler oluşturmaktadır. Tarımsal iş gücü tüm iktisadi faaliyetler içinde büyük bir yer tutmakla birlikte, tarımsal sektörde çalışanlar oranında devamlı bir azalma görülmektedir (Tablo 18). Tarım sektöründe çalışan nüfus miktarı 1955'te 159361, 1960'da 166098, 1965'de 173647, 1970'de 273646, 1975'de 320025, 1980'de 351596, 1985'de 434002, 1990'da 555859 gibi artan değerler göstermekte ancak tarımsal sektörde çalışanların oranına baktığımızda 1955'de 87.98, 1960'da 84.78, 1965'de 81.37, 1970'de 78.95, 1975'de 76.73, 1980'de 70.2, 1985'de 69.56, 1990'da 56.80 gibi azalan değerler göstermektedir. İmalat sektörü nüfusun büyük bir bölümünü almaktadır. Ayrıca diğer sektörlerde de gelişmeler, turizm sektörü gibi, nüfusu çekmektedir. Özellikle 1980 değerlerine baktığımızda oransal olarak belirgin bir düşüş görülmektedir ve bu düşüş kendini erkek nüfusta göstermektedir. 1980 sonrasında erkek nüfus belirgin olarak diğer sektörlerle kaymaya başlamış, bu kaymaya kadın nüfus 1985'ten sonra katılmıştır. 1980-85 döneminde kadın ve erkek nüfusta bir istikrar görülmüş 1985 sonrası diğer sektörlerle kaymada yine erkek nüfus önemli bir yer tutmuştur.

Tablo 14 - 1975-80 Döneminde Antalya'ya Göç Veren İller, Gelen Nüfus ve % Oranı
Table 14 - Provinces That Gives Emigrants to Antalya in Terms 1975-80, Coming Population and % Rate

1975-80 döneminde Antalya'ya göç veren iller	Antalya'ya gelen nüfus	Gelen nüfusun % oranı
1- Ankara	5049	12,8
2- İstanbul	3711	9,4
3- Burdur	3541	9,0
4- Konya	3353	8,5
5- Isparta	2207	5,6
6- İzmir	1559	4,0
7- Adana	973	2,5
8- Afyon	937	2,4
9- Mardin	867	2,2
10- Muğla	815	2,1
11- İçel	813	2,1
12- Diyarbakır	809	2,0
13- Ağrı	732	1,9

Tablo 15 - Antalya Dışında Doğup, Antalya Nüfusunda Yer Alanların Sayısı (1990)
Table 15 - Numbers of People Who Was Born in Other Province But Recorded to Population of Antalya

Göç veren iller ve ülkeler	Toplam	Erkek	Kadın	Gelen nüfusun % oranı
1- Burdur	27938	14298	13640	8.7
2- Almanya	24815	12909	11906	7.7
3- Konya	22714	12938	9776	7.1
4- Ankara	16176	8698	7478	5.1
5- Isparta	14289	7506	6783	4.4
6- İstanbul	13905	7367	6538	4.3
7- Afyon	8937	5107	3830	2.8
8- Kayseri	8281	5056	3225	2.6
9- Diyarbakır	7486	4985	2501	2.3
10- Mardin	6862	4591	2275	2.1
11- Sivas	6596	3932	2664	2.1
12- Adana	5991	3777	2214	1.9
13- Muğla	5108	2680	2428	1.6
Diğer iller	169098	93844	75257	52.70

Tablo 16 - Sayım Yıllarına Göre Net Göçler⁽¹¹⁾
Table 16 - Net Migration By In Census Years

	1950	1955	1960	1965
ANTALYA	-14548	-24063	-24414	-10683

Tablo 17 - Tarım işletmecisi (üreticiler), tarımda çalışanlar, yaş grupları ve cinsiyete göre nüfus
Table 17 - Population by farmers, agricultural and animal husbandry workers, age group and sex

		YAŞ GRUPLARI													
TOPLAM		12-14		15-19		20-24		25-29		30-34		35-39			
T	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
Genel Toplam	578319	371546	206773	16451	14007	52725	34218	49772	30306	59614	27142	47425	21213	39375	17920
*	312126	144383	167743	9540	12838	19415	28329	14359	22223	17567	19996	13838	14881	11631	12952

		YAŞ GRUPLARI													
		40-44		45-49		50-54		55-59		60-64		65+		Bilinmeyen	
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Genel Toplam	29668	13927	22253	11573	17638	10615	15318	9528	10190	7382	10647	8790	469	152	
*	10041	11193	9619	10351	10225	9968	10705	9163	7986	7170	9400	8632	57	47	

* Tarım işletmecisi (üreticiler), tarımda çalışanlar, yaş grupları ve cinsiyete göre nüfus

T= Toplam
E= Erkek
K= Kadın
T= Total
E= Male
K= Female

(11) İmar İskan Bakanlığı - 1971, Antalya Bölgesi Bölgesel gelişme, şehirleşme ve yerleşme düzeni.

SAYIM YILI		TOPLAM			Tarım, ormancılık, hayvancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar		
		T	E	K	T	E	K
1970	Nüfus %	273646	158804	114842	216037 78.95	107639 67.78	108398 94.39
1975	Nüfus %	320025	197850	122175	254543 76.73	132197 66.82	113346 92.77
1980	Nüfus %	351596	210302	141294	246858 70.21	116863 55.57	129995 92.00
1985	Nüfus %	434002	264014	169988	301877 69.56	148151 56.11	153726 90.43
1990	Nüfus %	555859	353658	202201	315732 56.80	147224 41.63	168508 83.34

Tablo 18 - Tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışan nüfusun diğer işlerde çalışanlara göre oranı

Table 18 - the rate of population, workers in agriculture animal husbandry, fishing and hunting by workers in other occupations

Bibliyografya

- D.İ.E.- 1990, Antalya Genel Nüfus Sayımı, D.İ.E. yay. Ank.
D.İ.E.- 1990, Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri, D.İ.E. yay. Ank.
D.İ.E.- 1992, Köy Envanter Etütleri, D.İ.E. yay. Ank.
Garnier, J. Beauieu - 1968 Geography of population, Newyork.
Halaçoğlu, Yusuf - 1991, 18. yy. da Osmanlı İmparatorluğu iskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi, İst.
İmar Ve İskan Bakanlığı - 1971, Antalya Bölgesi Bölgesel Gelişme, Şehirleşme Ve Yerleşme Düzeni, Ank.
Mansel, Arif Müfid - 1956, İlkçağda Antalya Bölgesi, İst.
Saraçoğlu, Hüseyin - 1989, Akdeniz Bölgesi, M.E.B. yay. İst.
Tandoğan, Alaaddin - 1989, Türkiye'de 1975-80 döneminde iller arası göçler K.T.Ü., Trabzon
Tanoğlu, Ali - 1945, Türkiye'de çiftçi nüfus yoğunluğu meselesi, Türk Coğrafya Dergisi Sayı: VII-VIII. sf. 107-116
Tanoğlu, Ali - 1969, Nüfus ve Yerleşme Tarihi, İ.Ü. yay.

TANGKAS KAWASAN PERSEKUTUAN	KAWASAN PERSEKUTUAN			KAWASAN PERSEKUTUAN		
	1	2	3	4	5	6
1960	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
1961	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
1962	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
1963	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
1964	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

Table 10 - Tangkass Persekutuan (continued) - 1960-1964
Table 11 - Tangkass Persekutuan (continued) - 1965-1969

Bibliography

D.I.E. - 1961. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1961.
 D.I.E. - 1962. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1962.
 D.I.E. - 1963. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1963.
 D.I.E. - 1964. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1964.
 D.I.E. - 1965. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1965.
 D.I.E. - 1966. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1966.
 D.I.E. - 1967. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1967.
 D.I.E. - 1968. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1968.
 D.I.E. - 1969. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1969.
 D.I.E. - 1970. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1970.
 D.I.E. - 1971. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1971.
 D.I.E. - 1972. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1972.
 D.I.E. - 1973. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1973.
 D.I.E. - 1974. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1974.
 D.I.E. - 1975. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1975.
 D.I.E. - 1976. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1976.
 D.I.E. - 1977. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1977.
 D.I.E. - 1978. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1978.
 D.I.E. - 1979. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1979.
 D.I.E. - 1980. Analisis Data. Jakarta: D.I.E. - 1980.